

ko prikladno dolazi Petrov tekst koji nas ozbiljno upozorava kako do nje nećemo doći nego „kao zajedničari Kristovih patnja” (1 Pt 4,13). S tim je u vezi liturgija odabrala Ulaznu pjesmu i Pripjevni psalam te euharistiju okružila sličnom Darovnom i Popričesnom molitvom. U prvima je spomenuto Božje lice a to s njegovom slavom ovako povezuje Akvinac: „Daj da otkrito ti lice ugledam i u slavi tvojoj blažen uživam”.

Bolje će sve to doživjeti tko se pripravi razmatranjem o. Careva. U njemu je podatak, malo kome poznat, da naziv „kršćanin” nije grčkog već latinskog porijekla. Još važnije je što on piše o požaru progonstva koje kuša i čisti našu vjeru kao zlato u vatri; zatim s Petrom sugerira da „svoje ponašanje i životne situacije, bile one ugodne ili neugodne valja mjeriti Kristovim mjerilom”; pa nam onda postavlja pitanje „Što o ovome misli Krist? Kako bi se Isus vladao da se nalazi na mome mjestu?”; uvjeren da „patnje koje Petar spominje nisu samo znakovi kušnje nego i znak da su vjernici uvršteni među one koji su dostojni trpjeti za Krista i s Kristom”; ta „upravo tada kad vjernike zadesi neočekivano progonstvo s njima je, u njima se čak očituje Duh Slave, Duh Božji. A kad je Bog s nama, tko će protiv nas”; i svoj osvrt na taj dio Petrova teksta zaključuje uvjerenjem: „Na koncu ovog zemaljskog života čeka nas, ako i Krista, slavna proslava. To je taj slavni Kristov dan kad će cijelom svemiru biti objavljena njegova slava”.

Mogao je to i drugi iznijeti ali samo nas stručnjak može upozoriti na sasvim osebujan Petrov izraz „to tes dokses” da lakše uvidimo kako nam su naši prevodioci lijepo riješili tu zavrzlamu i pružili čitak tekst.

Takvih je stručnih upozorenja, za bolje poznavanje Biblije vrlo važnih, u o. Careva mnogo. Ona mogu svima poslužiti a pogotovo onima koji se tuže na stručnjake da nam ne pružaju dovoljno lako razumljivih pomagala za dublje i korisnije prodiranje u biblijske tekstove. Hvala o. Carevu i sličnima koji, unatoč tim tužbalicama i omalovažavanju njihova rada, ne odustaje od svoje zadaće!

Martin Kirigin

B. Mazić — J. Marčelić: KRIŽNI PUT

Crkveno učiteljstvo, predvođeno i poticano Pavlom VI. i Ivanom Pavlom II, traži da se sve više zanimamo za pučke pobožnosti i da ih promičemo. O njima je i u zadnjem broju SB vrijedan članak iz kojeg neka bi niknula „i plodnija praksa”. Pravilno oživljavanje pučkih pobožnosti možemo s pravom uzeti kao znak vremena, ovoga našega, pokoncilskoga. Krivo su, naime, shvatili II. vatikanski sabor oni koji misle da se on tim pobožnostima suprotstavio. Naprotiv, svojom odredbom kako ih valja liturgijom pravilno usmjeravati i obogaćivati (SC 13) pokazao je koliko mu je do njih i da ih liturgijska obnova mora uvažavati čuvajući ih i šireći u Božjem narodu.

One sve imaju svoju veću ili manju vrijednost, a pogotovo „kad se obavljaju po nalogu Apostolske Stolice. . . koje se čine po naredbi biskupa prema običajima ili pravilno odobrenim knjigama”. Među najstarije i najraširenije svakako idu Gospina krunica i Križni put, obje s liturgijom posebno sukladne pa i stoga posvuda veoma omiljele. Ako nam Gospina krunica sa svoja tri dijela može, uz malo dobre volje, svakog dana uvelike pomoći da razmišljanjem njezinih „otajstava” sažeto prođemo oba povlaštena vremena liturgijske godine (radosnim dijelom Božićno a drugim i trećim Uskrsno doba), Križni put nam pruža krasnu prigodu da, kad god hoćemo, u molitvi poneseo Kristov i s njim svoj križ kao i križ svih patnika. Ta pobožna vježba ima još i tu prednost što nam tada svima više ili manje pomažu slike Križnog puta koje vise u većini naših crkava a postavljene su uz poseban glaslov Crkve. (Neka je usput spomenuto: nadbiskup je Mate Garković, kao župnik u Preku na otoku Ugljanu, namjeravao dati da mu netko izradi velike slike svih događaja Krunice pa da za vrijeme njezina zajedničkog moljenja budu izložene ispred vjernika, ali ga je prvi svjetski rat spriječio da ondje dovrši započetu crkvu a poslije je otišao u Split za profesora i duhovnika bogoslovije.)

No pučke pobožnosti, pa tako ni Križni put, ne smijemo smatrati pučkima u smislu da ih uvijek obavlja veće ili manje mnoštvo vjernika. Naročito se Krunica izmoli mnogo više zasebno negoli zajednički s drugima, a poželjno je da se i Križni put obavlja i na taj način. U stvari je jedna od glavnih razlika između liturgijskih slavlja i pučkih pobožnosti u tome što prva „prema vlastitoj naravi traži zajedničko slavljenje” (SC 27), dok su pučke pobožnosti nastale a često se i najbolje obavljaju pojedinačno. Duboki teolog i liturgist R. Guardini napisao je, između ostalog, i vrlo vrijedan priručnik Križnog puta, gdje u uvodu kaže kako njim želi svakog potaknuti da što prije odloži tu njegovu knjižcu i svatko sam moli svoj Križni put.

Za što bolje zajedničko ili zasebno obavljanje Križnog puta, uz tolike druge priručnike, sada su nam dva vrijedna franjevca trećoreca pružila vrlo značajne slike u bojama s popratnim tekstovima i uvodom. Prvi je svoja razmišljanja i molitve sastavio uz slike što ih je drugi u mozaiku izradio za njihovu crkvu sv. Josipa (župa sv. Obitelji) u Splitu (Sukošanska 8). Zapravo je to drugi, uspješiji Marčević Križni put a prvi je, koliko je poznato, odnesen u samostan sv. Pavla na Školjiću kraj Preka, gdje žive isti redovnici. Odmah valja istaknuti da su oba Križna puta rađena za spomenutu splitsku crkvu. Njezina se osebjnost sastoji u tome što joj je — na zahtjev civilnih vlasti da se ne izdiže iznad okolnih zgrada — glavni i jedini oltar postavljen dosta niže od ulaza u crkvu. Prema tome su i klupe za vjernike postavljene na tom širokom stepeništu između ulaza i oltara, što već samo po sebi crkvi nekako daje dinamičan i tako rekavši hodočasnički značaj. Crkva je plod stvaralačkog duha ing. Frane Gotovca, koji je u nju unio svoju viziju sakralnog prostora. U njoj se do oltara i natrag ne samo hoda već silazi i uzlazi. Njezine su velike plohe s obje strane upravo tražile takve živahne slike Križnog puta pa njih šesnaest ugodno ispunja sav sveti prostor, i to koliko sadržajnim prizorima toliko i vrlo prikladnim bojama svih nijansi što ih omogućuje mozaik.

Uz to je čitava pozadina oltara zauzeta vitrajem što ga je za tu crkvu izradio poznati umjetnik Ivo Dulčić. Na njemu nije samo s tri posebna i ujedno združena kruga pokazao sve tri osobe Svete obitelji, nego ga je uspješno dopunio s mnogo sličnih manjih krugova u kojima su prikazane naše obitelji. Svojim hodom i držanjem za ruke roditelji i djeca odrazuju vezu i značenje glavnih središnjih krugova, a pri dnu je tolikima nezaboravni prijatelj o. Stjepan Sorić, od mnogih poštivan kao svetac, a tijelo mu počiva u obližnjoj kapeli. No posebno je značajno što je umjetnik u krug Dječaka Isusa unio znakove njegove muke (trnovu krunu, čavle, čekić i ljestve). Sam Isus s raširenim rukama kao da čezne za onim što ga čeka i ujedno Mariju i Josipa, a i sve druge, upućuje na ono u čemu ga mogu i moraju slijediti.

Kad je još na vitrajskom oltaru veliki kalež i nad njim isto tako veliki kruh-hostija, čitavi nas vitraj poziva i pomaže da se uputimo Križnim putem te onda njim idemo u svagdanji život, da se opet istim putem vraćamo na euharistijsko žrtvovanje i blagovanje. Ovdje ne mislim opisivati sve što je o. Marcelić oličio na tih šesnaest postaja. Kome je moguće, neka se pred njima dulje zaustavi u onoj crkvi, ili neka dobro promatra te fotografije, koje su dobrano uspjele iako im, čini se, boje nisu onako živahne kao u izvorniku. U njima će naći sve ono što je zapisao o. Mazić i još štošta. Svakako će mu reći više nego neki Križni put što ga je naslikao možda veći umjetnik ali na tako zagonetan način da običan vjernik može malo što zapaziti (kao npr. na novom skupom Križnom putu u crkvi sv. Antuna u Zagrebu).

Spomenut ću ipak kao primjer prvu postaju gdje Isus na posljednjoj večeri ne samo pruža svoje Tijelo i Krv već u toj gesti možemo vidjeti i njoj sličnu kad svećenik na kraju misnog kanona Bogočovječnu žrtvu usmjeruje prema božanskom veličanstvu, da je onda svi blagujemo, po mogućnosti pod objema prilikama kako je i prinesena. Općenito pak uzevši, o. Mazić kod nekih postaja s pravom ističe njihovu raznovrsnost boja koje zaista govore ako se vjernik prepusti njihovoj djelovanju. No posebno je značajno što te boje vrlo lijepo povezuju sve postaje, zapravo se jedna prelijeva u drugu pa se cijeli taj Križni put, od posljednje večere do uskrsnuća, doima kao jedna cjelina, što u stvari i jest. Da je o. Marcelić htio i to istaknuti, može se naslutiti i iz činjenice da te povezanosti nema na prvom Križnom putu, gdje mozaični kamenčići djeluju kao da su nasumce nabacani. S tim u vezi možda bi bilo bolje da u novom izdanju ovog Križnog puta, do kojega će sigurno doći, slike budu odijeljene od teksta pa da svaka bude pred očima onoga koji čita odnosni tekst a taj onda može biti na jeftinijem papiru, ili — još bolje — da se sve slike tiskaju na neprekinutu nizu od 16 stranica.

Kad se ovdje upućuje svakoga da sam traži sve što je prikazano na tim slikama, dapače da u svaku postaju unosi i sebe, onda se za to nalazi poticaj i na njima samima. Na svakoj je, naime, postaji uočljiv i spojeni monogram MJ. Tko i malo pozna o. Marcelića sigurno neće ni pomisliti da je on time htio istaknuti sebe kao slikara nego izraziti kako je svoj rad i čitavo svoje biće unio u svaku pojedinu postaju svoga Križnog puta. U tom je pogledu posebno značajno gdje je

svoje ime upisao na predzadnjoj postaji. Drugdje ga je stavio negdje u kut a tu na samo uzglavlje na kojem počiva izmorena i mrtva glava našeg Spasitelja. On, naime, u grobu ne leži sav prostrt, kako se obično prikazuje, već cijelim gornjim tijelom počiva na tom uzglavlju. Kao da nije umro već nakon sudbonosna boja samo začas počinuo da se uskoro podigne i slavno uskrsne te u svojim nastavi isti boj do konačne njegove i naše pobjede. Stoga slikarevo i naše mjesto nije negdje postrance i kao nezainteresirano već što bliže Isusu.

Najljepše je o. Marčić tu misao izrazio natpisom te postaje: „S Kristom umrli . . .”. Točkice, jedino na tom mjestu, označuju sve nas koji smo (sada duhovno) „S Njim uskrsnuli”, da onda, ovdje s križem a gore bez križa, pjevamo vječni „Aleluja, aleluja”. Uopće, na svim postajama ovog Križnog puta natpisi nisu stereotipni već biblijski, izabrani da se nije moglo bolje. Već oni zaslužuju da ova knjižica (izdana nastojanjem tako poduzetnog župnika don Božidara Medvida) dođe u ruke što većeg broja vjernika kojima će zaista pomoći da što češće i što bolje obavljaju ovu tako korisnu pučko-zasebnu pobožnost.

Knjižica Križnog puta je formata 15 x 10,5 cm, ima 69 str., sa slikama postaja u boji. Cijena knjižice je 1.300 din, a može se naručiti na adresu: Župni ured, 58465 Jelsa, ili Samostan sv. Josipa, Sukošanska 8, 58000 Split.

Martin Kirigin

PRIMLJENE KNJIGE

Don Branimir Markić, PRUŽI MI RUKU, Mostar 1986. Knjiga sadrži 175 različitih primjera iz života o Svetom pismu, životu, vjeri, o Bogu i čovjeku. Format 20 x 13,5 cm, obujam 184 str., cijena 2.000 din.

Narudžbe kod izdavača: CRKVA NA KAMENU, 88000 Mostar, JNA 18.

Dr. Vitomir Slugić, CRKVA I CRKVE, Sarajevo 1987. U prvom dijelu knjige autor opisuje unutrašnju povezanost Crkve s Bogom u postajanju i povijesnom poslanju, njezinu utemeljenost na Isusu Kristu i njezin besmrtni život u Duhu Svetom i po njemu. U drugom se dijelu pokazuje kako se ta unutrašnja bit i narav izražavaju u vanjskim oblicima. Knjigu je ukusno ilustrirao Hrvoje Šercar, likovni umjetnik iz Zagreba. Format 20 x 11 cm, obujam 72 str., cijena 700 din. Naručuje se kod izdavača: SVJETLO RIJEČI, 71000 Sarajevo, N. Pozderca 6).

Nikola Kuzmičić, UZ ISUSA NA KALVARIJU – Križni put Isusa Nazarećanina. Kratka razmatranja križnog puta u deseteračkim sestinama mladog sjemeništara popraćena ilustracijama ak. slikara A.B. Periša. Format 20 x 13 cm, obujam 40 str. cijena 600 din. Narudžbe kod izdavača: „Marija” 58000 Split, Trg G. Bulata 3.

R. Sprunđ, ZATVOR BEZ ZIDOVA – Bili smo Jehovini svjedoci, IV. izdanje. Potresan izvještaj žene koja je s mužem pripadala Jehovinim svjedocima. Auktorica otvoreno govori o tome što se krije iza žara i svjesnosti Jehovinih svjedoka. O vrijednosti, zanimljivosti i aktualnosti knjige najbolje govori već 4. izdanje. Cijena 1.000 din. Narudžbe kod izdavača: „Marija”, 58000 Split, Trg G. Bulata 3.